

20 ЛЬВІВСЬКОМУ
ДЕРЖАВНОМУ
УНІВЕРСИТЕТУ
ВНУТРІШНІХ
РОКІВ СПРАВ

Міністерство внутрішніх справ України
Львівський державний університет внутрішніх справ
Навчально-науковий інститут права та правоохоронної діяльності

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Збірник матеріалів
ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції

12 грудня 2025 року

Львів

УДК 34(477)(063)
Т 33

Рекомендовано до розміщення в електронних сервісах ЛьвДУВС
Вченою радою навчально-наукового інституту права
та правоохоронної діяльності
Львівського державного університету внутрішніх справ
(протокол від 17 грудня 2025 року № 5)

*За загальною редакцією
Івана Красницького,
кандидата юридичних наук, професора,
директора навчально-наукового інституту права
та правоохоронної діяльності
Львівського державного університету внутрішніх справ*

т 33 **Теоретико-прикладні проблеми правового регулювання в Україні :**
матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Львів,
12 грудня 2025 року) / за заг. ред. І. В. Красницького. Львів : Львівський
державний університет внутрішніх справ, 2025. 600 с.

У збірнику подано тези доповідей, оприлюднені на ІХ Всеукраїнській науково-практичній конференції «Теоретико-прикладні проблеми правового регулювання в Україні», що відбулась у Львівському державному університеті внутрішніх справ 12 грудня 2025 року. Проаналізовано теоретичні та практичні проблеми сучасного стану розвитку правової системи України, а також окремі її елементи.

Для наукових і науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти та наукових установ, здобувачів вищої освіти, практичних працівників та широкого читачького загалу.

The collection contains abstracts of reports published at the IX All-Ukrainian scientific-practical conference «Theoretical and applied problems of legal regulation in Ukraine», which took place at the Lviv State University of Internal Affairs on December 12, 2025. Theoretical and practical problems of the current state of development of the legal system of Ukraine, as well as some of its elements are analyzed.

For scientific and scientific-pedagogical workers of higher education and research institutions, applicants for higher education, practical workers and the general public.

Опубліковано в авторській редакції.

УДК 34(477)(063)
© Львівський державний університет
внутрішніх справ, 2025

Анна ІЛІЇНА
старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін
Інституту права та безпеки
(Одеський державний університет внутрішніх справ)
Вікторія ШИНКАРУК
здобувач вищої освіти Інституту права та безпеки
(Одеський державний університет внутрішніх справ)

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРИЙНЯТТЯ СПАДЩИНИ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Станом на сьогодні, воєнні дії, що тривають з 24 лютого 2022 року та стали підставою для запровадження в Україні правового режиму воєнного стану, істотно вплинули на всі сфери суспільних відносин, включно з правовими. Особливого значення цей вплив набув у сфері цивільних правовідносин, зокрема спадкових, які становлять окрему категорію через свою специфіку. Спадкові правовідносини вирізняються тривалим характером, структурною стадійністю та обмеженим суб'єктним складом. У воєнний період ці характеристики ускладнюються зовнішніми факторами, зокрема: масовим переміщенням громадян, втратою документів, обмеженим доступом до державних органів, окупацією частини територій України, а також зростанням кількості випадків загибелі населення.

Загальні норми, що регулюють право на спадкування, визначені Цивільним кодексом України та іншими підзаконними актами, які зберігають чинність у частині, що не суперечить спеціальним нормативним актам, прийнятим на виконання правового режиму воєнного стану. Спадкоємець має право звернутися із заявою протягом всього періоду дії воєнного стану, а також використати частину строку, що залишалася станом на 24 лютого 2022 року [1, с. 9].

Водночас, реалізація спадкових прав у нинішніх умовах ускладнена через інші чинники. У регіонах, де ведуться активні бойові дії або зберігається ризик для життя населення, процес оформлення спадкових прав є об'єктивно ускладненим або навіть неможливим. Це, в свою чергу, призведе до значного зростання кількості судових спорів щодо продовження строків прийняття спадщини. Слід звернути увагу й на зміни Постанови КМУ № 164, яка на початковому етапі воєнного стану передбачала зупинення перебігу строку для прийняття спадщини. Саме ця норма спричиняла колізію зі ст. 1298 Цивільного кодексу України, відповідно до якої свідоцтво про право на спадщину може бути видане лише після спливу шестимісячного строку від моменту її відкриття. Однак чинна редакція Постанови КМУ № 164 вже не містить положення про зупинення строків. Натомість вона передбачає можливість поновлення пропущеного строку у випадках, коли його дотримання було неможливим через бойові дії, окупацію, переміщення чи інші обставини

воєнного часу. Це означає, що шестимісячний строк, визначений Цивільним кодексом України, продовжує спливати, а спадкоємець може звернутись до суду за його поновленням у разі поважних причин пропуску. Таким чином, зазначені зміни частково усунули правову невизначеність, яка виникала на початку етапі дії воєнного стану, та наблизили регулювання спадкових правовідносин до загальних норм цивільного законодавства [4; 5].

Особливу складність реалізація права на спадкування набуває в умовах тимчасової окупації частини територій України. Якщо спадкодавець на момент смерті проживав на окупованій території, виникають численні труднощі з визначенням місця відкриття спадщини, подачею заяв, реєстрацією спадкових справ, отриманням документів тощо. Відповідно до практики, місце відкриття спадщини визначається не за місцем останнього проживання спадкодавця, а за місцем подання першої заяви від спадкоємця або вимоги кредитора. При цьому нотаріус, незалежно від своєї територіальної юрисдикції, має право приймати спадкову справу. Це, з одного боку, розширює можливості спадкоємців, а з іншого – створює додаткове навантаження на нотаріальні органи в безпечніших регіонах [2, с. 35].

Надзвичайно складним є й питання підтвердження факту смерті спадкодавця. В умовах, коли особа померла на непідконтрольній Україні території, офіційні документи про смерть, видані незаконними органами, не визнаються такими, що породжують правові наслідки. У таких випадках підтвердження факту смерті можливе виключно в судовому порядку, що значно затягує процес оформлення спадкових прав. Крім того, 7 березня 2022 року набрав чинності Закон України «Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів», що регламентує механізм націоналізації активів РФ та її резидентів у зв'язку з суспільною необхідністю. Закон передбачає вилучення майна таких осіб на користь держави, що теоретично може торкнутися й питань спадкування за участю іноземного елемента. Водночас відсутність докладних роз'яснень щодо співвідношення положень цього закону із спадковим правом, зокрема у частині спадкування громадянами РФ, залишає відкритими питання щодо правових наслідків прийняття спадщини в подібних випадках. До того ж, Конституція України (ч. 5 ст. 41) дозволяє примусове вилучення об'єктів права приватної власності лише за умови повного відшкодування їхньої вартості, що створює потенційний конфлікт норм [3, с. 25].

Одним з основних проблемних аспектів є визначення місця відкриття спадщини у випадках, коли спадкодавець постійно проживав на тимчасово окупованій території. Відповідно до статті 1221 Цивільного кодексу України, місцем відкриття спадщини є останнє місце проживання спадкодавця. Проте на практиці реалізувати це положення неможливо, адже на окупованих територіях відсутні дієві механізми правозастосування українського законодавства, а також державні нотаріальні органи, що унеможлиблює відкриття спадкової справи на таких територіях [4].

Запровадження спеціального правового режиму для відкриття спадщини у випадках, коли останнє місце проживання спадкодавця знаходиться на окупованій території. Можна передбачити альтернативне місце відкриття спадщини – наприклад, за місцем проживання спадкоємця або місцем знаходження основної частини спадкового майна на підконтрольній території.

Таким чином, функціонування спадкового права в умовах воєнного стану характеризується численними юридичними, процедурними та гуманітарними труднощами, які потребують термінового нормативного врегулювання, гнучкого підходу з боку держави, а також адаптації нотаріальної та судової практики до реалій воєнного часу. Забезпечення реалізації спадкових прав на тимчасово окупованих територіях вимагає системного, законодавчо врегульованого підходу, що ґрунтується на принципах верховенства права, справедливості та доступності правосуддя. Впровадження спрощених процедур, розширення юрисдикції нотаріусів, цифровізація спадкових процесів та створення спеціальних механізмів захисту прав громадян в умовах воєнного стану є ключовими інструментами для подолання наявних викликів.

Список використаних джерел

1. Дума Т.П. Проблемні аспекти спадкування під час воєнного стану. *Приватне право в умовах війни: матеріали всеукр. наук. конф.*(Одеса, 15 листоп. 2022 р.) / за заг. ред.: д. ю. н., проф. Є. Харитонova, д. ю. н., проф. І. Давидової; НУ «Одеська юридична академія. Одеса, 2022. 1004 с.
2. На час дії воєнного стану перебіг строку для прийняття спадщини зупиняється. *Юридична газета онлайн*. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/nachas-diyi-voennogo-stanu-perebig-stroku-dlya-priynyattya-spadshchinizupinyaetsya.html>
3. Печений О. Війна як фактор впливу на спадкові правовідносини. URL: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/vijna-yak-faktor-vplyvu-na-spadkovipravovidnosyny/>
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV : станом на 18 листоп. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 26.11.2025).
5. Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2022 № 164 : станом на 6 черв. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/164-2022-p#Text> (дата звернення: 26.11.2025).